

Nr 344.

Av herr **Hallén**, om ändrad lydelse av § 26 mom. c) riksdagsordningen.

Som bekant föreslog 1894 års konstitutionsutskott i anledning av en i andra kammaren av herr Themptander väckt motion sådan ändring i § 26 mom. c) riksdagsordningen, att den skulle erhålla följande lydelse:

Ej må såsom riksdagsman godkännas — — — — —

c) den som till följd av laga kraftvunnet utslag är förlustig medborgerligt förtroende eller ställd under framtiden för brott, som medför förlust av sådant förtroende.

Detta förslag motiverade utskottet med bl. a. följande: »Den i § 26 riksdagsordningen uttryckta grundsatsen, att även vissa icke laga kraftvunna utslag böra medföra obehörighet till riksdagsmannaskapet, torde ha sin grund i den i dylika fall starka anledning till antagande, att den tilltalade verkligen gjort sig skyldig till det brott, för vilket han blivit lagförd, men ett dylikt antagande kan vid högre rätts prövning befinnas förhastat. Således kan en riksdagsman till följd av en utav underrätt eller hovrätt uttalad uppfattning, vars riktighet sedermera underkännes av högre domstol, gå förlustig sitt förtroendeuppdrag.» Riksdagen avslog emellertid detta förslag och biträdde i stället ett av reservanter i utskottet gjort yrkande, enligt vilket ifrågavarande moment skulle erhålla följande lydelse:

c) »den, som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust av sådant förtroende eller den, som är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd». Genom ifrågavarande beslut, som grundlagsfästes år 1897, upphävdes visserligen den gamla diskvalifikationsgrunden, att enbart ett åtal för vanfrejdande brott gjorde en person obehörig till riksdagsmannaskapets utövande. Men då riksdagen genom detta sitt beslut erkände, att ett åtal av ifrågavarande art kunde vara obefogat och leda till frikännande, varigenom vederbörande riksdagsman på ett obilligt och i

lagen icke avsett sätt kunde diskvalificeras, så borde konsekvensen ha fordrat, att man erkände samma risk föreligga, om en person förklarades obehörig att vara riksdagsman på grund av underrätts dom, som sedan undanröjdes i högre instans. Visserligen har den invändningen gjorts, att det är rimligt, att åtal ej må vara diskvalifikationsanledning, enär vederbörande åklagare lättare kan tänkas ha begått ett fel vid åtalets anhängiggörande, då brottsmålet ännu vore outrett, men att det däremot skulle finnas fullt fog för diskvalifikation, då målet är vederbörligen prövat och dom har fallit. Ty man skulle då kunna antaga, att mot den dömd riksdagsmannen sådan bevisning förebragts, att domen icke komme att i högre instans rubbas.

Denna uppfattning har dock vederlagts genom det faktum, att en ledamot av riksdagens andra kammare blev år 1916 dömd till förlust av medborgerligt förtroende, varigenom han i realiteten blev diskvalificerad, ehuru detta icke kom att bli formellt bekräftat genom att kammaren tills vidare underlät att göra anmälan till Konungen om den uppkomna ledigheten. Sedermera korrigerades ifrågavarande rådhusrätts dom därhän, att den slutgiltiga domen undanröjde all anledning till diskvalifikation för den dömdes behörighet till riksdagsmannaskap.

Erfarenheten ger sålunda vid handen, att underdomstolars utslag kunna bli upphävida eller korrigerade i högre instans likväl i fråga om riksdagsmän som andra, så att ingen garanti finnes för att de i § 26 mom. c angivna domarna skulle ha lika bestående värde i första instans som i andra eller tredje. Lagstiftarna synas ej ha räknat med den möjligheten, att domar av så allvarlig natur skola mot riksdagsman fällas och sedan av högre instans underkännas. I stället har man tryggt sig vid, att ett dylikt domslut i första instans skulle visa sig vila på så säkra grunder, att ett överklagande ingenting skulle rubba däruti.

Även må erinras därom, att när i § 26 riksdagsordningen bland dem, som förklaras obehöriga att utöva riksdagsmannaskap, uppräknas, när någon *är förklarad ovärdig* att inför rätta föra annans talan eller att i rikets tjänst vidare nyttjas samt den, som *blivit förvunnen* att vid riksdagsmannaval ha sökt värva röster, så synes därmed avses laga kraftvunnen dom, vilket ock av grundlagskommentarer framgår. Konsekvensen torde då kräva detsamma i fråga om mom. c i nämnda paragraf.

Då det slutligen måste vara av största vikt, att grundlagens bokstavliga lydelse och efterlevnad ej på någon punkt bör skapa situationer, som både för grundlagens anda och det allmänna rättstänkandet te sig såsom ohållbara — varigenom aktningen för gällande lag lätteligen rubbas — tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen ville för sin del antaga till vilande för grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse av § 26 mom. c riksdagsordningen:

» — — — — —
den, som till följd av laga kraftvunnet utslag är förlustig medborgerligt förtroende eller ställd under framtiden för brott, som medför förlust av sådant förtroende.»

Stockholm den 15 mars 1917.

Harald Hallén.